

**Муниципальный этап Областной олимпиады школьников
по татарскому языку и литературе для общеобразовательных организаций с
обучением на русском языке
(для изучающих татарский язык)
2023-2024 учебный год
9-11 классы**

**Максимальный общий балл – 40
Время выполнения – 120 минут**

**Рус телендә урта гомуми белем бирү мәктәбенең рус төркемендә укучылар өчен
татар теленнән һәм әдәбиятыннан үткәрелә торган
9 - 11-нчы сыйныфлары өчен
Бөтенроссия олимпиадасының муниципаль этабы биремнәре.
1 тур**

Укучының исеме, фамилиясе (фамилия, имя учащегося)\

Мәктәпнең тулы язылышы (школа)

Район

Участникам предлагаются задания, требующие выбора верных ответов из всех возможных. Максимальное количество баллов, которое можно набрать, определяется из расчета: 1 балл за каждое верное задание в I и II части и 20 баллов в III части.

**Часть I. Татар теленнән сораулар һәм биремнәр
(Вопросы и задания по татарскому языку)**

Максимальный балл: 10

№ п\п	Биремнәрнең эчтәлегә (содержание)
1	<p>Бирелгән жөмләдән кимлек дәрәжәсендәге сыйфатны билгеләгез. (Укажите прилагательное, которое использовано в уменьшительной степени.)</p> <p>Алда - иркәлек, зәңгәр күк йөзә, күпереп торган мамыктай аксыл болытлар һәм... туган як.</p> <p>а) мамыктай б) аксыл в) зәңгәр г) туган</p>
2	<p>Схемага туры килгән туры сөйләмле жөмләне табыгыз. (Укажите предложение, который соответствует данной схеме с прямой речью).</p> <p>А: “Т,” – а.</p> <p>а) Сыйныф житәкчесе: “Бүген информатика дәресе булмый,” - диде б) Оля әйтте: “Мин гитарада уйнарга өйрәндем” в) Китап: “Миннән тел өйрән. Миннән белем ал.” – диде</p>
3	<p>Кайсы рәттә мәкаль язылмаган? (В каком ряду указаны не пословицы?)</p> <p>а) Китап – белем чишмәсе; б) Яхшы китап — иң ышанычлы юлдаш.; в) Китапны яратырга кирәк!; г) Китапсыз йорт – тәрәзәсез бүлмә.;</p>
4	<p>Жөмләнең башын табыгыз. (Найдите начало предложения).</p> <p>_____, ләкин туган яктан да кадерлерәк жир юктыр.</p> <p>а) Телләр өйрәнү авыр б) Дөньяда матур жирләр күп в) Урманнарда җиләк пешә г) Безнең авылыбыз урман янында урнашкан</p>
5	<p>Жөмләдә өтер куелырга тиеш урыннарның саннарын языгыз..(Определите место запятых в данном предложении.)</p> <p>Абый (1) мәктәптән кайткач (2) берәз гына (3) ял итеп утырды</p> <p>а) 2 б) 1,2,3 в) 2,3 г) 1,3</p>

6	<p>Кайсы фразеологизмның русча эквиваленты дөрес билгеләнмәгән? (В каком фразеологизме русский эквивалент определен неверно?)</p> <p>а) Ике көймәнең койрыгын тотарга - за двумя зайцами погонишься...</p> <p>б) Чиләгенә күрә капкачы - два сапога пара</p> <p>в) Исе дә китми — и в ус себе не дуэт</p> <p>г) Жиң сызганып — спустя рукава</p>
7	<p>Бирелгән жөмлэдә нинди тыныш билгесе куела? (Какой знак препинания ставится в данном предложении?)</p> <p>Кеше булыр өчен___ гәүдә булу гына житми.</p> <p>а) өтер куела б) тыныш билгесе куелмый</p> <p>в) ике нокта г) сызык</p>
8	<p>Баш хәрефләр кайсы очракта дөрес кулланылган? (В каком из данных предложений заглавная буква использована верно?)</p> <p>а) Чиләбе дәүләт университеты</p> <p>б) Чиләбе Дәүләт Университеты</p> <p>в) Чиләбе Дәүләт университеты</p> <p>г) Чиләбе дәүләт Университеты</p>
9	<p>Бирелгән жөмләнең төрен билгеләгез. (Определите вид данного предложения).</p> <p>Кешегә яхшылык итсәң, үзеңә файда булыр.</p> <p>а) бер составлы жөмлә б) тезмә кушма жөмлә</p> <p>в) иярченле шарт жөмлә г) синтетик кушма жөмлә</p>
10	<p>Калын хәреф белән бирелгән сүз нинди жөмлә кисәге? (Каким членом предложения является выделенное слово?)</p> <p>Бала чакта алынган тәрбияне соңыннан бөтен дөнья халкы да үзгәртә алмас.</p> <p>а) тәмамлык б)хәл в) аергыч г) хәбәр</p>
	<p style="text-align: right;">Барлыгы:</p>

Часть II. Татар әдәбиятыннан сораулар һәм биремнәр (Вопросы и задания по татарской литературе)

Максимальный балл: 10

№ п\п	Биремнәрнең эчтәлегә (содержание)
1	<p>Татар әдәбиятында вафат булган кешеләрне мактап, олылап искә алу эсәре ничек атала? (Как в татарской литературе называется произведение, восхваляющее ушедших личностей?)</p> <p>а) мәдхия б) дастан в) бәет г) хикәя</p>
2	<p>Түбәндәге юлларның авторын кем? (Кто автор данных строк?)</p> <p style="text-align: center;">Һич тә күңлем ачылмаслык эчем пошса, Үз-үземне күрәлмичә, рухым төшсә, Жәфа чиксәм, йөдәп бетсәм, бу башымны Куялмыйча жанга жылы һичбер төшкә; Шул вакытта мин кулыма китап алам, Аның изгә сәхифәләрен актарам; Рәхәтләнеп китә шунда жаным, тәнәм, Шуннан гына дәртрәремә дәрман табам;</p> <p>а) Габдулла Тукай б) Дәрдемәнд в) Сәгыйть Рәмиев г) Дөлфәт Маликов</p>
3	<p>Бу шигъри юллар кайсы шагыйрьнеке? (Кому принадлежат данные строки?)</p> <p style="text-align: center;">Әкияттәге серле йомгак булып, Жырым калды сүтелеп юлымда Сез табарсыз килеп шушы эздән Мине соңгы йөрәк жырымда...</p> <p>а) Ф.Кәрим б) М.Жәлил в) Х.Туфан г) А. Алиш</p>
4	<p>Олы язмышларны сурәтләгән, ил-халык тормышы белән бәйлә мәсьәләләр күтәргән, кешелекнең якты хыялларына тугрылык саклаган геройларны олылаган эсәр ничек атала? (Как называется произведение, изображающее великие судьбы, поднимающее вопросы, связанные с жизнью страны и народа, чествующее героев, которые сохранили верность светлым мечтам человечества?)</p>

	а) “Идегэй” б) “Таһир- Зөһрә” в) “Кыйссаи Йосыф”
5	<p>Нәрсә ул драма? Билгеләмә бирегез. (Докончите определение “драма – это...)</p> <p>Драма -</p> <p>а) хикәяләнеп язылган әдәби әсәр б) Житди конфликтка корылган жанр в) Эпик жанр. Зур күләмле әсәр г) Кешеләрнең аерым сыйфатларын сурәтләгән чәчмә әсәр</p>
6	<p>Муса Жәлил 1935 – 1941 нче елларда нәрсә белән шөгыльләнгән? (Чем занимался М. Джалиль в 1935 – 1941 годы)?</p> <p>а) Мәскәү татар опера театры өчен кадрлар әзерләү студиясендә бүлек мөдире булып эшли б) Тулысынча иҗат эше белән шөгыльләнгән в) Язучылар союзы идарәсенең җаваплы секретаре була г) “Каз канаты”исемле пьесасын яза</p>
7	<p>Түбәндәге юлларның авторын билгеләгез. (Кто автор данных строк?)</p> <p>Кемнәр көтми ышанулар, гөлләр, Яшәрүләр биргән бу айны? Яздан, гаделлектән, киләчәктән Мөмкин түгел аеру Тукайны!</p> <p>а) Ф.Кәрим “Сибәли дә сибәли” б) Р.Миңнуллин “Һәйкәлләрне тыңдыйк!” в) Р.Фәйзулин “Яздан аерып булмый Тукайны”</p>
8	<p>Бу өзек кайсы әсәрдән? (Из какого произведения данный отрывок?)</p> <p>“Караңгы төндә каршы очраган эшелонның вагон эченә сөялеп, ялгызы гына моңаеп җырлаган кыз исә чыннан да бу егетнең сөйгәне Таһирә иде...”</p> <p>а) “Бала” хикәясе б) “Кем җырлады?” в) “Мәк чәчәге” нәсере г) “Ялгыз каз” хикәясе</p>
9	<p>Т.Миңнуллинның кайсы әсәрен “моңсу комедия”дип атарга була? (Какое произведение Т. Миннулина можно назвать “грустной комедией”).</p> <p>а) “Әлдермештән Әлмәндәр” б) “Без китәбез, сез каласыз” в) “Төргөри кияүләре” г) “Миләүшәнең туган көне”</p>

10	<p>Г.Тукайның "Өзелгән өмет" шигыренең жанры. (Определите жанр стихотворения Г. Тукая «Разбитая надежда»)</p> <p>а) гражданлык лирикасы б) фәлсәфи лирика в) күңел лирикасы г) пейзаж лирикасы</p>
----	--

**Татар теле һәм әдәбияты буенча олимпиаданың
муниципаль этабы өчен сораулар һәм биремнәр 2023 / 2024 уку елы
9 - 11-нчы сыйныф**

2 тур.

Ижади эш.

Прочитайте стихотворение и дайте развёрнутые ответы на вопросы.

Максимальный балл: **20**

Торыгыз Мусалар!

Кайвакыт күп төрле
Уйлардан йөдисең...
Килә бер жир буйлап
Кычкырып йөрисем:
Басуда — арышлар,
Бакчада әнисләр
Өлгерде, торыгыз,
Торыгыз, Алишлар...
Кайвакыт тынлыктан
Качасың юри син...
Килә бер жир буйлап
Кычкырып йөрисем:

Дошманнар тынмаслар,
Коялар яңадан
Кургашлар, торыгыз,
Торыгыз, Курмашлар...
Кайвакыт исним дә
Чәчәкле жил исен,
Килә бер бир буйлап
Кычкырып йөрисем:
Чәчәкләр үсәләр.
Көн саен тормышта
Сез кирәк, торыгыз,
Торыгыз, Мусалар!
(Сибгат Хәким)

1 Шигырьдә автор кемнәргә эндәшә? _____

2. Ни өчен нәкъ аларга мөрәжәгать (обращается) итә дип уйлыйсыз? _____

3. “Дошманнар яңадан коялар кургашлар” дигән жөмлә белән С. Хәким нәрсә әйтергә тели?? _____

4. Ни өчен тормышта Мусалар кирәк? _____

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.